

HÜSEYİN ATLANSOY’UN ŞİİRLERİNE DİLSEL SAPMALAR AÇISINDAN BİR BAKIŞ

A Look at Hüseyin Atlansoy’s Poems in Terms of Linguistic Deviations

Dr. Selçuk ÇINAR

Dr. Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı.Türkiye .selcukcinar01@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received
27.05.2025

Kabul/Accepted
27.12.2025

Öz

Şiir dili; metafor, alışılmamış bağdaştırma, söz sanatları gibi kullanımlar bakımından günlük dilden ayrılır. Dilsel sapmalar bu farklılığı en uzağa taşıyan unsurlardandır. Kelimeleri ses, biçim veya imlaları bakımından değiştirme; yaygınlığı olmayan yeni sözcükler türetme; söz diziminde cari olanın dışına çıkma; kelimeleri manaları yönünden yeni ve farklı bağdaştırmalarla kullanma gibi ölçünlü dilin sınırlarını aşan kullanımlar, “dilsel sapma” biçiminde nitelendirilir. İlk şiirini 1982’de yayımlayan Hüseyin Atlansoy, özellikle bu dönemde şiir dilinde açılımlar yapabilmek için sözü edilen sapmalardan yararlanır. Kısmen grameri bozma, yeni kelimeler türetme, imla dışına çıkma gibi yöntemlerle verili şiir dilinin ötesine geçmeye çalışır. Bu makalede 80 Kuşağı şairlerinden Atlansoy’un şiir kitapları dilsel sapmalar açısından ele alınmaktadır. Şairin dil konusundaki bu tavrı farklı araştırmacıların da dikkatini çeker. Atlansoy, dilin sınırlı yapısının “şairi” fiziki bir ortamın şartlarına mecbur bıraktığı, bu nedenle de böyle bir ortamdan kendine özgü bir dilsel evren yaratarak sınırlanabileceği yorumuyla bu tutumun gerekçesini açıklar. Öte yandan dilsel sapmalar, çoğu araştırmacı tarafından çeşitli şekillerde gruplandırılır. Tüm bunlar ve Atlansoy şiirinin yapısı göz önüne alınarak bu şiirdeki sapmalar; yazım, sözcük, sözdizimi, biçim ve anlam sapmaları şeklinde beş başlıkta ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Modern Türk şiiri, şiir dili, dilsel sapmalar, 80 kuşağı.

Abstract

The language of poetry differs from daily language in terms of the use of metaphor, unconventional correspondence and figures of speech. Linguistic deviations are among the elements that carry this difference the furthest. Uses that go beyond the limits of the conventional language, such as changing words in terms of sound, form or spelling; deriving new words that are not common; deviating from the current syntax; using words with new and different associations in terms of their meanings are characterised as “linguistic deviation”. Hüseyin Atlansoy, who published his first poem in 1982, utilised the aforementioned deviations to make expansions in the language of poetry, especially in this period. He tries to go beyond the traditional poetic language, partly by breaking grammar, deriving new words, and going beyond spelling. In this article, poetry books of Atlansoy, one of the poets of the 80 Generation, are analysed in terms of linguistic deviations. This attitude of the poet towards language attracts the attention of different researchers. Atlansoy explains the rationale for this attitude with the comment that the limited structure of language obliges the “poet” to the conditions of a physical environment, and therefore he can escape from such an environment by creating a unique linguistic universe. On the other hand, linguistic deviations are grouped in various ways by most researchers. Considering all these and the structure of Atlansoy’s poetry, the deviations in this poem are analysed under five headings: spelling, lexical, syntactic, formal and semantic deviations.

Keywords: Modern Turkish poetry, poetic language, linguistic deviations, 80’s Generation, Hüseyin Atlansoy.

Atıf/Citation: Çınar, S. (2025). Hüseyin Atlansoy’un şiirlerine dilsel sapmalar açısından bir bakış. *International Journal of Filologia*. 8(14). 17-32

Bu makale Selçuk Çınar tarafından hazırlanan “Hüseyin Atlansoy’un Şiirleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

Giriş

Şiir, ölçünlü dilin sınırlarını aşma konusunda doğası gereği şaire geniş olanaklar veren bir türdür. Dilsel sapmalar bunların başında gelmektedir. Kelimeleri ses, şekil veya imlaları bakımından değiştirmek; kullanımda olmayan yeni kelimeler türetmek; sözdizimini bozma; kelimeleri anlam bakımından yeni ve değişik bağdaştırmalarla kullanma gibi standart dilin sınırlarını aşan kullanım biçimleri “sapma” şeklinde değerlendirilir (Kul, 2008, s. 374). Şaban Çobanoğlu *Modern Şiir Dilinde Sapmalar* isimli hacimli eserinde sapma konusu ele alır. Ona göre şair kelimelerle dili bozar, kırar; hatta dil kurallarına meydan okuyucu bir tavır sergiler. Bu tavır, şiirin bir üst dil katmanında kristalize olmasını sağlar. Şairin kendisine özgü bir üslup ve yöntemle, az sözle derin ve çağrışım değeri yüksek anlamlara ulaşabilmesi, kendine has bir dil kodu geliştirmesiyle mümkündür. Bu özel dil kodu içinde söz, ses, anlam, imge, alışılmadık bağdaştırmalar ve şairin kimliğini oluşturan kültürel art alanın da önemli bir payı vardır (Çobanoğlu, 2018, s. 13).

Esasında sapma denilince akla gelen ilk tavır, 1950’lerde varlık gösteren İkinci Yeni’nin ortaya koyduğu yeni şiir dilidir. Şairler, şiir dilinde yeni açılımlar yapabilmek için yukarıda belirtilen tekniklerden hareketle sapmalardan yararlanabilirler. Doğan Aksan, şairlerin böyle bir yaklaşımla yazın dilini daha da sağlamlaştırmayı, göstergeleri ses ve mana açısından daha etkili bir biçime ulaştırmayı, okurun ya da dinleyicinin zihninde çeşitli tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmayı hedeflediklerini ifade eder (Aksan, 2006, s. 166). Alaattin Karaca *İkinci Yeni Politikası* başlıklı hacimli çalışmasında bu konuyu ayrıntılı bir şekilde ele alır. Ona göre İkinci Yeni, Türk şiirinin temellerini sarsan, alışlagelen şiir anlayışını değiştiren bir şiir hareketidir. Bu hareketin özünde evrene bakış, algılama ve düşünme biçimi, dil mantığı ve şiir biçimi bakımından önceki şiirle bir hesaplaşma ve hatta cari olanı yıkma anlayışı yer alır. Bu anlamda İkinci Yeni’nin şiire getirdiği en önemli yenilik, önceki şiir dilini kökten değiştirmesidir. Ece Ayhan’ın “Biz genel olarak dili değiştirdik, grameri sentaksı değiştirdik.” cümlesini aktaran Karaca, İkinci Yeni’ye yönelik anlamsız şiir, soyut şiir, toplumdan kopuk şiiri suçlamalarının temelinde de dildeki sapmalar olduğunu ifade eder. Yine Karaca’ya göre bu şiirdeki sapmalar; değişimler, sözcüğün en küçük birimi olan sestten başlayıp alışılmamış sözcüklerin türetilmesine ve söz diziminin bozulmasına kadar ulaşır (Karaca, 2010, s. 199-205).

Aynı konuya temas eden Hulusi Geçgel de benzer düşünceleri dile getirir. Ona göre İkinci Yeni şairleri, okuyan/dinleyende yeni tasarımlar oluşturabilmek için, dilin bütün olanaklarından yararlanmaya çalışmışlardır. Bu amaçla, dildeki öğeleri ses, biçim, sözdizimi ve anlam bakımından farklı bir duruma getirerek şiir dilini hem dilbilgisi hem de anlamla ilgili sapmalar üzerine kurmuşlardır (Geçgel, 2004, s. 4). Yine Abdullah Harmancı’nın tespitiyle ifade edersek İkinci Yeni şiirinin, poetik anlamda gerçekleştirmeyi hedefledikleri dikkate alındığında, bu hedeflerine büyük oranda dil sapmaları ile ulaştıkları söylenebilir (Harmancı, 2013, s. 912). Özetle “bu şiirle beraber alışılmış dil yerinden oynar, önce sentaks bozulur.” (Karaca, 2023, s. 281).

İkinci Yeni’nin şiir dilinde yaptığı kökten değişikliğin bir neticesi olarak var olan dilsel sapmalar, sonraki kuşak şairler tarafından da şiirde uygulanır. Bunların başında 80 Kuşağı şairleri gelmektedir. Bu anlamda 1980 şiiri, önceki şiir anlayışlarından beslenmeyi önemser (Çınar, 2024, s. 406). Kuşağın önemli şairlerinden Hüseyin Atlansoy da İkinci Yeni’nin şiir diline getirdiği bu yeniliklerden yararlanır. Dolayısıyla Atlansoy’un da şiir dilinde, verili kullanımlara yönelik yıkıcı bir tavrı olduğu görülür (Duman, 2015, s. 16). Onun bu tavrına Furkan Çalışkan da değinir. “Yüzü Çıplak Bir Hintli Kadın” şiirinde yer alan “kimsenin yanına yazılmadı ismin /serse/fil dişilere uyak olmadı dişlerim /gül/ü/vermem” mısralarından yola çıkarak Atlansoy’un gramere hücumun eşiğinde olduğunu ifade eder (Çalışkan, 2007, s. 8-9). Aslında Atlansoy da şiir dilindeki değişimin bir mecburiyet olduğunu vurgulayarak dolaylı da olsa sapmaların nedenini açıklamış olur. Çünkü ona göre dilin sınırlılığı “şairi” fiziki bir ortamın şartlarına mahkûm etmektedir. Haliyle sanatçı da bu kısıtlı ortamdan kendine has bir dilsel evren inşa ederek kurtulabilir (Atlansoy, 1997, s. 2).

Yukarıda da değinildiği gibi Atlansoy’un kısmen gramere ve verili şiir diline yaptığı hücumlar, onun şiiri dilinde sapmalara yol açan önemli hususlardandır. Kendi özgünlüğünü ispatlamayı gaye edinen her genç şair gibi Atlansoy da şiirde yeni yollar aramayı, kalıcılığın önemli bir eşiği olarak görür. Bu anlamda şair, grameri kısmen tahrif ederek bu eşiği zorlar. Onun söz oyunları; farklı noktalama

işaretleri ile ortaya koyduğu yazım sapmaları, salt sözcüğün yapısıyla ilgili olmayıp şaire çok anlamlılık imkânı da verir. 80 Kuşağı şairlerinde yaygın bir biçimde görülen bu tutum, eleştiriye de neden olur (Arslanbenzer, 2012, s. 198). Öte yandan sapmalar, pek çok yazar tarafından çeşitli başlıklarla sınıflandırılmıştır. Tüm bunlar göz önünde bulundurularak Atlansoy şiirindeki sapmalar; yazım, kelime, sözdizimi, biçim ve anlam sapmaları şeklinde beş başlıkta ele alınmıştır. Öte yandan bu çalışmada şaire ait müstakil ilk yedi şiir kitabı olan *İntihar İlâcı*, *Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi*, *Şehir Konuşmaları*, *Kaçak Yolu*, *Karşılama Töreni*, *Yarın Bekleyebilir* ve *Gösteri Uçuşu*'na ait alıntılar, bu eserlerin bir araya getirildiği *Yüzümdeki Eşik* adlı toplu şiirlerinden alınmıştır.

1. Yazım Sapmaları

Noktalama ve yazım kurallarının ihlal edilmesiyle elde edilen değişiklikler yazım sapmaları grubunda yer alır. Atlansoy, şiirde bu tür sapmaları sıklıkla tercih eder. Bununla beraber bu sapma türünde standart bir uygulama ortaya koymaz. İlk şiiri "Batıda Kan Var"da, büyük ve küçük harf tercihinde iki farklı uygulama görülür. Şiirin birinci bölümünde, her mısra büyük harfle başlatılırken sonraki bölümde beş mısra, küçük harfle başlatılır. Bu, esasında onun büyük ve küçük harf tercihinde farklı tutumlar sergileyeceğinin de bir göstergesidir. "*İntihar İlâcı*"nda, genelde küçük harf kullanılır. Kitaptaki 490 mısranın 130'unda büyük harf, 360'ında küçük harf kullanılır. Öte yandan büyük ve küçük harf tercihi bakımından sapmanın olmadığı tek istisna "İlmühaber" şiiridir. Bu şiirin tüm mısraları, büyük harfle başlatılır." (Güney, 2022, s. 189). Şairin bu tutumu, 2011'de yayımlanan *Yarın Bekleyebilir*'e değin sürer. Şair, bu ve sonraki kitabı *Gösteri Uçuşu*'nda tüm mısra başlarını, büyük harfle başlatır. Atlansoy küçük veya büyük harf kullanımında da belli bir standardı takip etmez. Bazen bütünüyle küçük harf kullanırken bazen cümleyi birkaç dizeye yayar ve sadece cümle başını büyük harfle başlatır. Bu da onun şiirinde görülen yaygın bir sapmadır:

1.1. Dize Başında Küçük Harf Kullanma

"Siz

hatırlar sürekli eski güzel güneşleri

sararmış hallerinizle iğreti gülümsersiniz

Nedense öfkelenirsiniz denizlere

unutulunca yağmur takma dişler ve şemsiye" (Atlansoy, 2016, s. 16)

"ben giderim.

bak işte oraya giderim ben.

orada

parabol bir gökyüzü yoksa

siyah kalır deniz boğuntusu gözlerim." (Atlansoy, 2016, s. 71)

"burası camiikebir

aşağısı çiğdem kokuları

arkada kozalaklar

sündiken dağları." (Atlansoy, 2016, s. 202)

Önce 2016'da basılan toplu şiirler *Yüzümdeki Eşik*'te yer alan daha sonra 2018'de müstakil olarak yayımlanan *Ya Sinek Sekiz Ya Buhurumeryem*'de de bazı şiirlerin dizeleri tamamen büyük harfle, bazıları tamamen küçük harfle, bazıları da karışık olarak başlatılır. 2024'te basılan *Açık Kaplan Haykırışı* kitabında da benzer bir durum vardır. Öte yandan yine 2024'te basılan son şiir kitabı *Yoksullar Gitti*'de ise ilk dize hariç bütün dizeler küçük harfle başlatılır:

"bilsen şaşardım geliversen

gözlerin ışısa kalırdım öylece güneşe dik

hiç kırpamazdım bakışımınla gizlediğim özleyişi

sarı beyaz bir çöl dökülürdü parmaklarımdan” (Atlansoy, 2018, s. 32)

“hep senin yüzünle

sabaha karşılar gözlerim

çünkü hüznölüsün

çok güzel gülümsüyorsun” (Atlansoy, 2024a, s. 11)

“şafak ki gece dağının açılanı kırmızı lalesi

seni sende bir görme gayri kendinden kimseyi” (Atlansoy, 2024b, s. 16)

1.2. Özel İsimleri Küçük Harfle Başlatma

Atlansoy'da var olan bir başka imla kuralı ihlali özel adların ya da büyük harfle yazılması icap eden sözcüklerin küçük harfle yazılmasıdır:

“sen olmasan yoksul *hintlilerin* kumaş tezgâhlarına

bir çuval dolusu umut-kâğıt *ingiliz* bir iğrenti

mısır kızıl *denize* benzeyen yeni bir *yusuf* olurdu” (Atlansoy, 2016, s. 35)

“Dışarıda yoğun yine yoğun bir *sultanahmet*” (Atlansoy, 2016, s. 144)

“içinden tut dileğini sevgilim

burası ğdır burası *murat*” (Atlansoy, 2016, s. 210)

“Kırkı Çıkmış Kırk Kırık Şiir” başlıklı metinde yer alan “Fransızlar” sözcüğünde küçük harf tercih edilirken Cezayir ve Ruanda sözcüklerinde de büyük harf tercih edilir. Esasında şairin bu şiirdeki imla dışı tercihi, politik bir mesajı da içermektedir. O, küçük harf kullanmak suretiyle Cezayir ve Ruanda'da gerçekleşen soykırımlardan mesul tuttuğu Fransızları zulmettikleri halklar karşısında tahkir etmeyi amaçlar:

“Bayrak açtı *fransızlar*

Mavi ak al

Bayrak açtı *fransızlar*

Kırkı çıkmadan *Cezayirin*

Hayaletiyle ölüm buldu *Ruandada*

Mavi Sakal” (Atlansoy, 2016, s. 376)

“kristal gecede keskin beyaz - öncesinde

öldürülen *leh* ateşler içinde *berlin dresden*

sonrasında mezbaha no 5 - varıp

gitmiştir önceden *lenin* mühürlü trende

benzerdir *bonn* ve *moskovada* açan soğuk” (Atlansoy, 2024a, s. 32)

“senin memleketin benim gurbet çekme gel sılana güzelim

niyazi mısri neş'esine *fuzuli* mahzenine gel *galip* hüsnüne gidelim

sen bir ceylandın belki de bir karaca olacaktın olsaydı bir a

elifin *karacaoğlanın* kalbine meyyal az hafif eğilimlidir soluma” (Atlansoy, 2024a, s. 13)

1.3. Bir Kelimenin veya Bir Dizenin Bütün Harflerini Büyük Yazma

Atlansoy'da var olan bir başka sapma, yalnız *İntihar İlâcı*'nda yer alan bazı mısraların hepsinin veya bir sözcüğün bütününün büyük harfle yazılmasıdır. Şair; bu tutumu bilhassa belirtmek istediği kavram veya mesajlarda sergiler:

“ve öğrencilere ters gerçeklere mola vermiş

KADIN ERKEK ve ERGEN” (Atlansoy, 2016, s. 17)

“GÖKYÜZÜNÜ KUŞLARLA TAMAMLAYAN KIZ

(...)

YÜZÜNÜ KUŞLARA BAKARAK DENİZDEN ALDIĞIM KIZ” (Atlansoy, 2016, s. 35)

“(...) ÇOCUKLARDIR. Onlar tombul kar çiğnemekten yorgun
ilk pupayelken.”

“ölümle nişanımı bozuyorum (Atlansoy, 2016, s. 40)

“TABUTUNU GİYMEYECEĞİM İSTANBUL

İNAN SÖZÜMÜ KENDİM GİBİ TUTARIM” (Atlansoy, 2016, s. 53)

1.4. Özel İsimlere Gelen Ekleri Ayırmadan Yazma

Atlansoy şiirinde görülen bir başka sapma örneği de özel isimlere gelen eklerin ayrılmamasıdır:

“Ömerimizi sarındı toprak

Bize rahmet yerden yağar

(...)

Kırkı çıkmadan Cezayirin

Hayaletiyle ölüm buldu Ruandada” (Atlansoy, 2016, s. 376)

“Yakarışlarla uzanacak

Asla para olmayan Tanrısına” (Atlansoy, 2018, s. 13)

“Ne çok ben hakikatim diyen

Hiçbirinde yok Hallacın yüreğiyle savurduğu” (Atlansoy, 2024a, s. 22)

“ferhata hiledir hüsreve yoldaş şirine suyuşirin görünür bir nakkaş” (Atlansoy, 2024b, s. 22)

1.5. Özel İsim Olmayan Kelimelere Gelen Ekleri Kesme İşaretiyle Ayırma

Şair, özel isimlerin haricindeki kelimelere gelen ekleri ayrı yazarak farklı bir sapma örneği verir:

“bir tesbih tanesi otuzüç yıl *dirim*’i yaşadı” (Atlansoy, 2016, s. 53)

“*prenses*’i duydum diyordu olası bir sevgili” (Atlansoy, 2016, s. 92)

“Hep *gamze*’de olmak istediğimden herhâl” (Atlansoy, 2016, s. 382)

“Hey sen hep yok diyorsun

Başka’nın yanında ev kur” (Atlansoy, 2024a, s. 22)

1.6. Özel İsim Olmayan Kelimeleri Büyük Harfle Başlatma

Şair, fazla olmasa da mısra içinde bazı sözcükleri özel isim olmamakla beraber büyük harfle başlatır. Bazı şiirlerde, kısa çizgiyle mısraları ikiye bölerek ikinci kısmı büyük harfle yazar. Bu tür örnekler genellikle *Gösteri Uçuşu* (2013) ve *Ya Sinek Sekiz Ya Buhurumeryem* (2016) eserlerinde görülür:

“Olmam asla *Köşkteki*- köşkteki gibi” (Atlansoy, 2016, s. 459)

“Anlamaz bak! Ne vals ne piyano ne çellodan -*Ancak* teli kopmuş

(...)

Kıracağım belini Camoka; *Kardeşim* olacaksam Cengiz!” (Atlansoy, 2016, s. 482)

“İnhisara gidiyoruz -*Ben* ve çocuklar” (Atlansoy, 2016, s. 488)

“üst perdeden *Arslan* diyorum *Pars* ve *Kaplan*” (Atlansoy, 2018, s. 22)

“Hey sen hep yok diyorsun

Başka'nın yanında ev kur” (Atlansoy, 2024a, s. 22)

“Orman biter *Kaplan* başlamıştır

İkindiden sonra *Akşamdan* önce” (Atlansoy, 2024a, s. 55)

1.7. Kelimeleri İmla Dışı Olarak Bitişik veya Ayrı Yazma

Bu şiirde görülen bir başka imla dışı kullanım da, kurala aykırı olarak bazı sözcüklerin bitişik yazılmasıdır:

“Kızların *kulakmemelerindeki* çiçekler göğermes” (Atlansoy, 2016, s.15)

“annen eline seni sesliyor

senbir yoksagüller bin diyorsun,” (Atlansoy, 2016, s. 35)

“utanırım ekmek arası *zeytineziği* dirimimden

sarhoşladığımda *canlıbalık* yemekten kusamaz” (Atlansoy, 2016, s. 83)

“*Kimbilir* gönlünde kurşun” (Atlansoy, 2016, s. 342)

“bir *yokoluş* kimsesizliği” (Atlansoy, 2018, s. 33)

Bitişik yazılması gerekirken ayrı yazılan örneklerle de rastlamak mümkündür:

“Şanslısınız *seyr ettiniz* işte ben eser iken” (Atlansoy, 2016, s. 489)

Öte yandan şair, rakamları yazarken de sıklıkla yazım kurallarını ihlal eder. Rakamları kısmen sayı şeklinde kısmen de yazıyla fakat bitişik bir biçimde yazar:

“üstünde sanki yediler parkında yürüyorum

sanki gün *yirmidört* saat” (Atlansoy, 2016, s. 53)

“*yetmişbir* kerre *yetmişbir* ince diken

batsın ellerime” (Atlansoy, 2016, s. 275)

“Tek ıstakada 66 geçiyorum - rekora bir sayı

Kaldı derken o tek ve muazzam sessizlik ayazı” (Atlansoy, 2016, s. 447)

“12 marttan beri evdeyim her akşam

(...)

On iki mart hızlı uzaklaşıyor aklımda” (Atlansoy, 2024a, s. 24)

1.8. Dize Sonunda Nokta Kullanmama veya Dize Ortasında Nokta Kullanma

Atlansoy, noktalama işaretleri hususunda da pek çok sapma örneği verir. Şair, dize sonlarında genelde nokta kullanmaz:

“suçluyum

şengül câmekânda görüldü

saçı kurşun kurşun örüldü

sürekli öttü çirkin gece kuşu” (Atlansoy, 2016, s. 48)

“ikinci cemredir

yârin mavi ve serin gülümsemesi

ak bir tülün işlemesi gibi

köpük köpüktür denizin yelesi” (Atlansoy, 2016, s. 235)

“A harfindesin bu üçgeni bırakma

Büyük bir ormanın gümbürtüsü

Ve kaplanları karanlığına - çekiyor gülümsemen” (Atlansoy, 2016, s. 442)

“Ağza alınmayacak sözler var; duruyorlar öylece

Orada işte tam kalbimin üstünde” (Atlansoy, 2018, s. 9)

“hatırlanmayacak kadar mükemmelsin

bu ceza yetsin sana

nasıl mükemmel sorusu dursun

ölene kadar dudaklarında” (Atlansoy, 2024a, s. 26)

“hiçe saydım ben hep yaşantımı ve eserimi

iki kez geçtim dibin en dibinin birden hızla eşiğini” (Atlansoy, 2024b, s. 44)

Atlansoy şiirinde, noktalama hususunda bir başka sapma türü de mısra içinde de nokta kullanılmasıdır:

/Kar yağardı sonra. Yağar habire yağardı.

sen, çok kötü zamanlamalar. Deniz çekilirdi.

...ve işte meydanlarda yürüyorlar, yüzlerinde tanrılar. (Atlansoy, 2016, s. 74)

“herşey... uçar. uzak

bir güvercin gagasıyla uyanır rüyadan

göğüs kafesimde yatan lalam. mahmur” (Atlansoy, 2016, s. 224)

“Daha. Hep bir fazlası vardır.

Daha insan daha erkek daha kadın

Daha çocuk. Polenler ve çiçekler” (Atlansoy, 2018, s. 11)

“cinsiyetsizlik moru. insansızlık kışı. Kamaşma” (Atlansoy, 2024a, s. 44)

1.9. Kısa Çizgi, Eğik Çizgi, Ünlem, Köşeli ve Yay Ayraç, Konuşma Çizgisi, İki Nokta Gibi Noktalama İşaretleri Kullanma

Atlansoy'un şiirinde noktalama işaretleri ile ilgili genelde kullandığı sapma türleri şunlardır: köşeli ve yay ayraç, kısa çizgi, eğik çizgi, iki nokta, konuşma çizgisi, üç nokta... Şair; bilhassa eğik çizgi, kısa çizgi, köşeli ve yay ayraç, ara söz niteliğindeki mısraları ve şiirde anlam katmanları oluşturmak amacıyla sözcükleri bölmek için tercih eder. Şairin ilk şiirlerinden “Rutubet”te bu noktalama işaretlerinin çoğunu bir arada bulmak mümkündür. Yukarıda bahsi geçen noktalama sapmaları ile ilgili örnekler, şu şekilde sıralanabilir:

“/şimdi güzelce söyle he'mi gözlerin

var mısın ölesiye ölmeye

iklimlerin en kanlı bıçaklı sergilerine

sahi neden panaljin; grip misin/

(...)

[hepsi bir yana n'olur söyle he'mi gözlerin

yok yok, yok deme gülmeliyim

yok deme ölmeliyim/bir tabuta

taze bedenler biriktiriyorum/yok deme]
(dinle bu bir rüyâdır:
koleksiyon merakımdan olacak bazı geceler
postallı ölümler kar biriktiriyor bir kasabada
(...)
bense kulak kesiliyorum hayata–ölümlere inat
beyaz elbiselerin içinden sesle kefen değil giysin
bir kez söyleyen yeter “yeter gözlerim”)” (Atlansoy, 2016, s. 22)
“–ağlama Angelita
hayır ağ/la angelita
(...)
sevgi mi bırakacaksın
toprağa
yoksa tabut/u/mu” (Atlansoy, 2016, s. 32)
“masumlar: vurgunculara son şarkı sözü.” (Atlansoy, 2016, s. 39)
“–hayır
–bakın bir daha teklif etmem
–pek lâzımdı
–keyfin bilir” (Atlansoy, 2016, s. 53)
“büyüdüm mantık öğreniyorum artık
1 ≠ Bir nereden esinlenmiş denizlerim.” (Atlansoy, 2016, s. 66)
“kıyamet bize
kıyam/et bize” (Atlansoy, 2016, s. 193)
“... kan tutmaz –toprak
... kartal kanadı rüzgâr olsa
yarın nefesi ateş” (Atlansoy, 2016, s. 297)
“Kim ki
Bir av hayvanı gibi yaşamışsa kendini
–Acemi bir porsuk benzeri–
Küçük aynasında yitirecek sûretini” (Atlansoy, 2016, s. 330)
“Dedik
/Biraz mahçup, biraz muzip, biraz utanarak...
Heey / Yaa! → alabildiğine uzatarak.” (Atlansoy, 2016, s. 344)
“sağ favorim eşitlendi dayıma azrail içtenlikle merhaba derken
/favori derken doğru anlaşılın
kollarımdan bahsediyorum/” (Atlansoy, 2018, s. 52)
“melankoliyi-ancak ihtiyarlar aydınlanır ölüp

olup rüyalarından suskun ben/beyaz” (Atlansoy, 2024a, s. 33)

“kurumuş dilim oltaya gelmez ne balıktır dönsün

ne de yılan kıvrılıp süzülsün susuz yaz/ı/da kar ne arar” (Atlansoy, 2024b, s. 14)

“Yüzü Çıplak Bir Hintli Kadın” şiirinde eğik çizgi, bir mısra gibi kullanılır. Ayrıca dize sonunda kullanılan iki nokta da bir açıklama göreviyle şiirde yer alır:

“senin için elimde canlı

büyük denizi titreten karanfil

/

yüzünden kuşlar ağan kız:

ESMERLİĞİME ALDANMA BEN BİR ZENCİYİM” (Atlansoy, 2016, s. 35)

1.10. Kelimeleri Ayırma

Şair, sözcükleri ikiye ayırarak sıra dışı bir yazım sapması da ortaya koyar. Bu, esasında salt bir sapma olmayıp çok anlamlılığı da hedefleyen bir tutumdur:

“–sen de teşebbüs etmezsin değil mi gözlerinde *intihar*

– a–” (Atlansoy, 2016, s. 48)

“işte yemin ediyorum gecegezen bir *gezegen*

di gözlerin/ intiharı bile silindir bir güzellik

(...)

bir gece güneşlere rağmen portakal

kabuğu gibi gizlice sarılı intihar *çiçeği*–

–*ni* ve soyuk bedenini öldürüp”

(...)

tek çarem çeresizliğim ve yumuşak sesli *bu*–

–*haralar*” (Atlansoy, 2016, s. 39)

“zaman aşılmıştır, *saat*

im nerede gizli” (Atlansoy, 2016, s. 157)

“tuz ekmek hakkı var gözlerinde ışıyan zeytin

de” (Atlansoy, 2018, s. 19)

1.11. Bazı Kelimeleri Konuşma Dilindeki Kullanımlarına (Ağızlara veya Şivelere) Göre Yazma

“Belki çıkar *Ezrailin* torbasından” (Atlansoy, 2016, s. 324)

“O zeki ve dili kocaman şarlatan”

Yani *Ayştayn*” (Atlansoy, 2016, s. 355)

“hepsi bir yana *n’olur* söyle he’mi gözlerin” (Atlansoy, 2016, s. 26)

“onlar ‘*maykıl*’ı akıllarına getirmez ya da ‘*maykıl*’ der,” (Atlansoy, 2016, s. 74)

Azerbaycan Türkçesinde kullanılan “–anda/-ende” eki kullanılarak farklı bir sapma ortaya konur:

“Bahar *gelende* içimize çekmiştik çiçekleri” (Atlansoy, 2016, s. 364)

“*Hemşerim* olur yunus yunusluk bana çok ağır pusattır bilirim” (Atlansoy, 2024b, s. 11)

Dil bilgisinde “yazım yanlış” fakat şiirde yazım sapması biçiminde adlandırılan bu sapma türü, Atlansoy şiirinde sıklıkla görülmektedir. Şairin, ortaya koyduğu bu tür imla sapmaları ile esasında kendine has bir imla oluşturmaya çalıştığını ve bu şekliyle verili şiir dilinden ayrıştığını belirtmek gerekir.

2. Sözcük Sapmaları

Atlansoy, sözcüklerle oynamayı seven bir şairdir. Kelimeyi eksiltme ya da bilerek hatalı kullanma gibi sapmalarla sözcüklerin eklerinde çeşitli uygulamalar ortaya koyan şair, kullanımda olmayan sözler de türeterek anlama dair deneysel bir tutum da sergiler. “Rutubet” şiirinde, “delikanlı” sözünü çağrıştıran “delikan” çayla ilişkilendirilerek kullanılır:

“demli dudaklarında/ruj kullanmıyor ya da

dudaklarını yemeyen bir dörtlü arasında/*delikan* durmuyor” (Atlansoy, 2016, s. 22)

Aşağıdaki örneklerin bazılarında ekler atılırken bazılarında ise farklı bir ek tercih edilir. Şair, rengini kelimesini (rengin), koşturamazsınız (koşturamaz), ölümdür (ölmektir), İbrahimin (İbrahim) şeklinde kullanır:

“*ihhtiyar çoğaltılan* gecelerde kaybolursunuz sessizce” (Atlansoy, 2016, s. 16)

“*esmer benzeyen nar eziği gül eşiği bahar*” (Atlansoy, 2016, s. 35)

“*Haberinde* yoktular.

(...)

Denize yaklaşmak isterdin sen, çok kötü zamanlamalar.” (Atlansoy, 2016, s. 74)

“bir meryem bir *isaya* beklemez artık” (Atlansoy, 2018, s. 35).

“pantomime sistir göz *rengin* okusak eflatun” (Atlansoy, 2018, s. 38)

“Atılanın steplerinde *koşturamaz* atınızı” (Atlansoy, 2018, s. 47)

“Allahım; bu nasıl bir *ölmektir* verdiğin bana” (Atlansoy, 2018, s. 55)

“bu yüzden Kartaca’da okunuyor yazık

Enver *İbrahim* adı Anouar Brahım” (Atlansoy, 2024a, s. 30)

“*değilsindir* çok şükür ot bitsin merhameteinin toprağında

(...)

dünyanın sesi derindedir *duyulur değil*” (Atlansoy, 2024a, s. 61)

Atlansoy, bazı ekleri daha evvel hiç eklenilmeyen sözcüklere getirmek suretiyle kullanımda olmayan kelimeler oluşturarak farklı bir sapma türü de yapar. Öte yandan birbiriyle bir araya hiç getirilmeyen sözcüklerden yeni yapılar oluşturan şair, bu yapıların çağrışım değerinden faydalanmayı da hedefler:

“ki tüm sırlarından *soyuklanmış*

aynalarda seçilmeyen yüzüyle kadın.” (Atlansoy, 2016, s. s. 19)

“her şafak alelade yıkanmış bir *karpuziçi* kırmızılığı olurdu” (Atlansoy, 2016, s. 35)

“işte yemin ediyorum *gecegezen* bir gezegen” (Atlansoy, 2016, s. 39)

“*sarhoşladığımda* canlılık yemekten kusamaz”

(Atlansoy, 2016, s. 83)

“Kâğıtlardan akan o anlık *eleğimsağmadın*.” (Atlansoy, 2016, s. 289)

“Bir *filse* sonra acı böğürmesiyle *sıvaşıyor*

(...)

Genciz kalabalığız epeyce kimsesiz üstelik *teksesli*” (Atlansoy, 2016, s. 447)

“Ne çok aziz var burada

Ağzına geleni *sakınmasız* söyleyen” (Atlansoy, 2018, s. 15

“ne çok *kedisever* var ne çok köpek” (Atlansoy, 2024a, s. 19)

“açılır saflığın *meryemliğine*” (Atlansoy, 2024a, s. 16)

“ışığıyla parlayan bir kışın artık *yığılğan*” (Atlansoy, 2024a, s. 53)

“Hemşerim olur yunus *yunusluk* bana çok ağır pusattır bilirim” (Atlansoy, 2024a, s. 53)

Atlansoy, artık bugün pek kullanılmayan, işlevini yitiren veya hiç kullanılmayan Osmanlı Türkçesi, Arapça, Farsça ve henüz Türkçenin söz varlığına mal olmamış İngilizce sözcük, ibare ve cümle de kullanır. Dolayısıyla şairin şiirlerinde, bu sapma örnekleri de yer alır. Şair, bilhassa Osmanlı Türkçesinin söz varlığında bulunan sözcükleri, muhtevaya uygun bir şekilde seçerek bir bütünlük içerisinde kullanır:

Şair, *Yüzümdeki Eşik*'te “çün” (s. 29), “Bağçe, refi, nasp, cer” (s. 129), “darülfünunun, mahfuz, fermân-ı şiirler, tuğ, levend” (s. 146), “malihülya” (s. 170), “devr-i daim, dandy, pop-corn” (s. 193), “teşrin-i evvel, Allahualem” (s. 207), “sabah-ı şerifleriniz” (s. 224), “tayy-ı hayal” (s. 229), “Yasin-i Şerif” (s. 232) “ateşin (ateşli)” (s. 271), “müskülpesent” (s. 326), “bende, mum, pervane” (s. 342), “dark river in your black hair” (s. 355), “okuntu” (s. 372) “Hatim” (s. 376) “ping” (s. 440), “lamelif” (s. 442), “elifba” (s. 451), “sfer” (s. 474), “payitaht” (s. 482) gibi kelimelere yer verirken *Ya Sinek Sekiz Ya Buhurumeryem*'de “feet” (s. 18) “spekülasyon” (s. 21), “ekabir” (s. 31), “steril” (s. 43) “fluluk” (s. 44), “Kur'an-ı Kerim” (s. 45) “non figüratif” (s. 48) “hayyalessala” (s. 62); *Açık Kaplan Haykırışı*'da la ilahe illallah muhammedünresulullah (s. 17), “hüdayiperver” (s. 29) ve *Yoksullar Gitti*'de “dildeş” (s. 9), “spekülasyon” (s. 16), “zübde i âlem, garb, bazar” (s. 17) gibi kelime ve yapılar yer verir. Bütün bu tercihler şairin aslında gelenekten beslenmesinin yanı sıra yeni bir dil arayışının da göstergesidir.

3. Söz Dizimi Sapmaları

Sözcüklerin cümlede bulunması gereken yerle ilgilenen söz diziminin tahrif edilmesiyle gerçekleşen bu sapma türü de Atlansoy şiirinde sıklıkla görülür. Bu anlamda “Metropol –İten Şarkı” şiirinden aşağıya alınan kısmın son mısraında Hint-Avrupa dil ailesinin söz dizimi etkisi belirgin bir biçimde görülmektedir:

“Benim Kristof Kolomb gezginciliğimse boşuna, biliyorum

değil yanlışlıkla Hindistanı bulmak Hindistan yerine

göremeyeceğimi bir masum balina ve köpüklü bir gülümseme” (Atlansoy, 2016, s. 17)

Farklı şiirlerden aşağıya alıntılanan mısralarda da söz dizimi sapmaları bulunmaktadır. Bunlar, şairin şiir dilindeki yenilik arayışlarının örnekleri şeklinde düşünülebilir:

“Onadron bakınıyorum etrafıma bir yanıma sis alıyor...” (Atlansoy, 2016, s. 22)

“ve tekrar bulmalıyım tüylerini sevebileceğim bir kedinin

(...)

seni tüylerini farketmeseydim masumlüğünün” (Atlansoy, 2016, s. 42)

“Gelen Dalga Bir” şiirinde yer alan aşağıdaki dizelerde neden-sonuç ilişkisi ters kurulmuştur. Hastanın üstüne büyü suları savrulması neden, spor ayakkabılarının başlangıç olması da sonuç şeklinde düşünülmelidir:

“/O çocuğa spor ayakkabıları bir başlangıçtır

Üstüne savrulan büyü suları gelen dalga/ sonuç.” (Atlansoy, 2016, s. 61)

“külleri nerede yakılan gemilerimin” (Atlansoy, 2016, s. 68)

“Oysa kırıldım ben yeni içinde şehrin” (Atlansoy, 2016, s. 132)

“Çok geç öğrendim; affı ve pişmanlığı

Yok asla çıldıramamış ruh derinliğinin” (Atlansoy, 2018, s. 9)

“Fazla yeşil.Öldürücüdür bak

Kalma uzun sevgilinin bakışları altında.” (Atlansoy, 2018, s. 9)

Bu tür sapmalar da şairin geleneksel dilin sınırlılığına duyduğu tepki ve bu sınırı aşma isteğinin bir yansımasıdır. Şiir elbette günlük dilden farklı olsa da yine de iki dil arasında derin bir uçurum yoktur. Şair de söz dizimi sapmasını çok fazla tercih etmeyerek kendi şiir dili ile günlük dil arasındaki uçurumun derinleşmesine izin vermez.

4. Biçim Sapmaları

Biçimsel sapmalar, bir sözcüğün gramer kuralları bakımından esnetilmesi esasına dayanır (Özünü, 1982, s. 80). Aksan'ın değerlendirmesiyle bazı sanatçılar; genel dilin bilinen, kalıplaşmış eylem çekimlerinde, sözcüklerin başka sözcüklerle bağdaştırılmasında kasten değişiklikler yapmakta, bir çeşit kendilerine mahsus bir alan oluşturmayı ve bu beklenmedik kullanımlardan faydalanmayı amaçlamaktadırlar (Aksan, 2006, s. 174). Bu bağlamda Atlansoy da bilhassa ilk kitaplarında bu yöntemi benimsemiş ve yoğun olarak bu tür sapma örnekleri vermiştir. Şairin çoğunlukla ilk ürünlerinden aşağıya alınan bölümlerdeki biçim sapmaları genellikle onun şahsi dil tutumunu gözler önüne sermektedir. Atlansoy'un yaygın dil kullanımını esneterek yaptığı bu sapma türü, onun üslubunu ve dili kullanma maharetini göstermesi bakımından dikkate değerdir (Güney, 2022, s. 198). Şairin şiirlerinde tespit edilen biçimsel sapma örnekleri aşağıya alınmış ve doğru şekli de yay ayrıç içinde gösterilmiştir:

“Ergen dalgalanmalarımızda vursun yüzümüzü hayat” (vursun yüzümüze) (Atlansoy, 2016, s. 13)

“Karanlıkta karlar gülüşümüzü” (kar yağdırır gülüşümüze) (Atlansoy, 2016, s. 21)

“devlet opera ve balesinden yürüyen” (balesinde yürüyen)

“çün yürürken “kuğu gölü”nü yüzüyor sanki” (“kuğu gölü”nde) (Atlansoy, 2016, s. 30)

“annen eline seni sesliyor” (eliyle seni sesliyor) (Atlansoy, 2016, s. 38)

“hep seni güleceğim” (sana güleceğim)

“dirim benden kaldı” (bende kaldı) (Atlansoy, 2016, s. 55-56)

“Ömerimizi sarındı toprak” (sardı) (Atlansoy, 2016, s. 377)

“Kaldırmaz benim yüreğim senin en meryem sesinden (sesinle)

Göklere çarmıhsız yükselen kelimeni” (Atlansoy, 2016, s. 386)

“Hiç bir tohum ağaca durmaz çatlamazsa toprağından” (çatlamazsa toprağında) (Atlansoy, 2018, s. 14)

Aşağıdaki örnekler ise biçim sapmalarının yanı sıra anlamsal sapmaya da kapı aralayabilecek bir kullanım alanına sahiptir:

“En fazla bir sabahı uyanmayacağım gözlerine” (Atlansoy, 2016, s. 434)

“beni öldüler dedi kimsesiz birer birer önce babam” (Atlansoy, 2018, s. 51)

5. Anlam Sapmaları

Anlam ile ilgili yapılan sapmalar da dil ve sözcüklerle oynamaya dair Atlansoy'da görülen örneklerdendir. Şair, standart dilin kullanım sahasının dışına çıkmayı, hayal âleminde özgürce dolaşmayı, güncel gerçekliği dönüştürerek şiir dilinde yeni boyutlara ulaşmayı şiirinin ana izleği durumuna getirebilir. Atlansoy da bu tavır sergileyen şairlerden birisidir. O, alışılmamış bağdaştırmalar, gramer kurallarının ihlali gibi tasarruflarla bu tür sapma örnekleri verir. Onun bu cinsten sapmaları, anlamsızlık derecesinde değildir. Aşağıdaki alıntılar teşhis, istiare, benzetme ve imgelerle yapılan anlam sapmalarına örnek olarak verilebilir:

“Yağmurları akarken yüzlerinde

bıçaklar bile di bakışların" (Atlansoy, 2016, s. 28)

"ayrı aynalarda gülümser cümle kapısı umutlarım" (Atlansoy, 2016, s. 68)

"Gripal enfeksiyonlardan aşkla kurtuluyorlar

Bilmiyorlar, bir seslenebilseler

En çok çocukların gözlerinde ıslanacak yağmur

Seslenebilseler, Ah! Seslenebilseler

Bilumum şiirlerinde yağmur yağacak şairlerin" (Atlansoy, 2016, s. 181)

"sevgilim, ben

hep kendim kaldırdığımdan olsa gerek

kimseye görünmedi cesedim.

(...)

çaresiz uzattım bir elimi

hayal ve hatıranın ateşin kırmızısından

bir dalın çıtırtısından göğeren kederlere.

hayat derken büyük kalabalık

dokunduğum aşktı anladım

kalabalığa aldırmadım aşktı

bir elimle tuttuğum balık" (Atlansoy, 2016, s. 247)

"Birbirimizin kalbine olmadı yüreğine değerdik

Sağdan sola çevirinceye kadar bakışımızı

Yüzümüzden yüzyıllar geçirirdik" (Atlansoy, 2016, s. 389)

"Dayımı sakladık

Örttük üstüne suskun beyaz bezi

Selamımız iletir mi acep

Hatırlayıp önden gidenleri

Prova bitti - çoktan

Giydim ancak çıkaracağım üstümden

Sıkıyor - yeryüzünde" (Atlansoy, 2016, s. 432)

"Ali" şiirinde şair, tarihsel bir gönderme yapar. Tarihî bir kahraman -Seyyit Battal Gazi-ile onu, sinemada canlandıran bir oyuncunun -mesleğini de vurgulayarak-gerçek ismi terkip edilerek anlamsal bir sapma yapılır:

"Öylesine Alilerdik

Kalbimiz yalın kılıcımız çatal

Değildi henüz Eskişehir kırmızı şimşek

Doktor Fahrettin Seyyid Battal" (Atlansoy, 2016, s. 411)

"Gizli Ölmek" şiirinde, alışılmadık bağdaştırmalar ve herkesin malumu olan kelime grupları ya da deyimler değiştirilerek anlam sapması elde edilir:

"Rüya görebilirsin üstelik rüya görmez hiç seni

Düştüm diyorsun henüz saniye sekiz
Olmayacak duaya amine ayarlı değil bak hayallerin
Ben bir kez görmüştüm seni köşede tam profil
Gizli ölmek alıyormuşsun koynuna boşalmazsa gözlerin
(...)

/Gidip uyku çalışalım belki bir rüya kazanırız” (Atlansoy, 2016, s. 434)

Deneyssel bir şiir olarak kabul edilebilecek “Umutsuz Mutluluk” şiiri, anlamsal sapmaya uygun bir örnektir:

“hiç kedim olmadım
olmadım hiç napolyonum
hep çocuk kalmak mı dediniz ben romalı değilim
korku dağları bekler büyüyünce
kar görünce hiç ovam olmadım
hiç köpeğim olmadım
bu mümkün varsa bir kendinize bakın
pekos bill’e yetişemedim mahler dinlemedim
gırtlığına kadar fransıza batmış
hiç züppem olmadım” (Atlansoy, 2018, s. 17)

“Zıvana” şiirinde bir şehrin adında yer alan sıfat, aynı mısırda şehir adından ayrı ve bir söz oyunu ile birlikte kullanılarak bir anlam sapması yapılır. Her zaman “kahraman olmayı arzulayan fakat hiç “maraş” olamayanlar”, üretilen anlam sapması ile ironize edilmiş olur:

“hep kahramanlar olmamışlar hiç maraş” (Atlansoy, 2016, s. 19)

2021’de *Hece* dergisinde yayımlanan “Köşede O Kader” şiirinde, isim ve fiillerdeki alışılmamış bağdaştırmalarla anlam sapması yapılır:

“bir uykuyu örtünüp bir rüyaya giyineceğim
(...)

bu yağmuru yürümeliyim şu kaldırımı ıslanıp” (Atlansoy, 2024a, s. 9)

“akşamında asılı bir kapı durur

açılır saflığın meryemliğine” (Atlansoy, 2024a, s. 16)

“canı çıkmamış insanı hayvanı börtünde böceği” (Atlansoy, 2024a, s. 37)

Sonuç

Şiir, tabiatı gereği şairlere dilin var olan kalıplarını aşmak suretiyle ifade özgürlüğü tanıyan bir edebi türdür. Bu bağlamda dilsel sapmalar, en çok takip edilen yollardan birisidir. Şairler; kelimelerin yazımını veya biçimini değiştirerek, yeni sözcükler üreterek, dil bilgisi kurallarını esneterek ya da alışılmadık bağdaştırmalar yaparak standart dilin sınırlarını bilinçli bir biçimde zorlayabilirler. Onların şiir dilinde takındığı bu tutum, “sapma” biçiminde adlandırılır. 1950’lerde İkinci Yeni sanatçılarının sıklıkla tercih ettiği dilsel sapmaları, 80 Kuşağı’nın önde gelen şairlerinden Hüseyin Atlansoy da ilk şiirlerinden itibaren kullanır. Onun şiir diline bakıldığında geleneksel formlara karşı zaman zaman sert ve yıkıcı bir tutum sergilediği anlaşılar. Aslında Atlansoy, şiir dilindeki değişimi bir mecburiyet olarak algılar ve bu bakış açısıyla da sapmaların nedenini dolaylı bir şekilde ortaya koyar. Şair, dilin sınırlı

yapısının kişiyi belirli kalıplara hapsettiğini, bu yüzden de sanatçının bu sınırlılığı aşmak için kendine özgü bir dilsel dünya kurma çabasında olduğunu belirtir.

Dilsel sapmalar edebiyat araştırmacılarınca farklı başlıklar altında sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda, Atlansoy'un şiirindeki sapmalar; yazım, sözcük, sözdizimi, biçim ve anlam düzeylerinde olmak üzere beş ayrı şekilde tasnif edilerek incelenmiştir. Şairin müstakil olarak basılan *İntihar İlâcı*, *Balkon Çıkmazında Efendilik Tarihi*, *Şehir Konuşmaları*, *Kaçak Yolu*, *Karşılama Töreni*, *Yarın Bekleyebilir*, *Gösteri Uçuşu*, *Ya Sinek Sekiz Ya Buhurumeryem*, *Açık Kaplan Haykırışı* ve *Yoksullar Gitti* şiir kitapları incelendiğinde dilsel sapmaların kısmen bütün eserlerinde yer aldığı görülmektedir. Şair, imla konusunda belli bir standarda sahip değildir. Dize başlarında büyük-küçük harf veya noktalama işaretleri kullanımı bakımından rahat bir tutum takındığı ifade edilebilir. Sözcük düzeyinde sapmalarda ilk eserlerinde daha yıkıcı bir tutum sergileyen şairin tavrının sonraki eserlerde azaldığı görülmektedir. Sözdizimi sapmalarında da benzer bir tutum gösterir. Sözdizimini ilk başlarda daha yoğun bir biçimde esnetmeye çalışan şair, zamanla bu tavrında bir yumuşamaya gider. Aynı yaklaşım biçimsel sapmalarda da söz konusudur. Anlam üzerinden yapılan sapmalar ise bir tür kelimelerle oynama anlayışına yaslanır. Ayrıca alışılmamış bağdaştırmalar, dil bilgisi kurallarının dışına çıkma gibi kullanımlar bu tür sapmalara örnektir. Şiir dilinde yaygın biçimde görülen bu sapmalar, Atlansoy şiirinde de sıklıkla görülür. Şairin bu tavrını ilk şiirlerinden son şiirlerine kadar görmek mümkündür. Özetle Atlansoy şiirinde var olan sapmalar, dönem dönem değişkenlik arz etmekte ve şairin özgünlük arayışının bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tür sapmalarla şair, şiir dilinde yeni imkânlarla ve öze dair bir forma ulaşmaya çalışmaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2006). *Şiir dili ve Türk şiir dili*. (6. baskı). Engin Yayınevi.
- Arslanbenzer, H. (2012). *Neo-epik şiir*. (1. baskı). Okur Kitaplığı.
- Atlansoy, H. (1997). Poetika. *İpek Dili Dergisi*, 10, 2.
- Atlansoy, H. (2016). *Yüzümdeki eşik*. (1. baskı). Hece Yayınları.
- Atlansoy, H. (2018). *Ya sinek sekiz ya buhurumeryem* (2. baskı). Hece Yayınları.
- Atlansoy, H. (2024a). *Açık kaplan haykırışı*. (1. baskı). Ketebe Yayınları.
- Atlansoy, H. (2024b). *Yoksullar gitti*. (1. baskı). Ketebe Yayınları.
- Çalışkan, F. (2007). Hüseyin Atlansoy şiiri. *Dergâh Dergisi*, 18 (204), 9.
- Çınar, S. (2024). 80 Kuşağı içerisinde özgün bir şair: Hüseyin Atlansoy. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (39), 404-428. DOI: 10.29000/rumelide.1470142.
- Çobanoğlu, Ş. (2018). *Modern şiir dilinde sapmalar*. (1. baskı). Hece Yayınları.
- Duman, A. (2015). *Yağmurlu bakış: Hüseyin Atlansoy şiiri üzerine bir yorum denemesi*. (1. baskı). Mevsimler Kitap.
- Geçgel, H. (2004). İkinci yeni şiirinde sapmalar. *Uluslararası IV. Dil, Yazın ve Değişbilim Sempozyumu*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Güney, Z. (2022). Hüseyin Atlansoy'un *intihar ilacı* kitabındaki dilsel sapmalar. *International Journal of Filologia*, 7, 186-203. <https://doi.org/10.51540/ijof.1108499>.
- Harmancı, A. (2013). Cemal Süreya şiirinde dil sapmaları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (4), 909-918
- Karaca, A. (2010). *İkinci Yeni'nin poetikası*. (2. baskı). Hece Yayınları.
- Karaca, A. (2023). Cumhuriyet dönemi Türk şiirinde büyük bir sapma: ikinci yeni. *Türk Dili Dergisi*, 125 (862), 269-284.
- Kul, E. (2008). Şiir dilinde sapmalar ve bir uygulama. *Humanities Sciences*, 3(3), 373-389.

Özünü, Ü. (1982). Şiir dilinde sapmalar. *Türk Dili Dergisi*, 45 (368), 77-85.

Sorumlu Yazar: Dr. Selçuk ÇINAR

Çıkar Çatışması ve Finansal Destek: Yazar(lar) çıkar çatışması olmadığını ve finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Etik Beyanı: Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.